

Cap. XXVIII*Lēctiō I*

-ēsīm|us -a -um
40, 50, 60, 70, 80, 90:
-gintā
-gēsīm|us -a -um
200, 300, 600:
-cent|ī -ae -a
-centēsīm|us -a -um
400, 500, 700, 800,
900:
-gent|ī -ae -a
-gentēsīm|us -a -um

adōrāre
animus
apprehendere
caecus
claudus
dictum
disiungere
ēicere
eō
extendere
fāma
fretum
immortālis
libellus
memorāre
morī
mortālis
mūtus
nāscī
nātus
oboedīre
surdus
turba
ūniversus
utrum
velut

CAPITVLVM DVODETRICESIMVM*Lēctiō prīma (versūs 1-55)***Exercitium 1**

Exemplum: vīgintī annīs post = vīcēsīmō annō post.

20. vīcēsīm us -a -um	80. octōgēsīm us	500. quīngentēsīm us
30. trīcēsīm us	90. nōnāgēsīm us	600. sescentēsīm us
40. quadrāgēsīm us	100. centēsīm us	700. septingentēsīm us
50. quīnquāgēsīm us	200. ducentēsīm us	800. octingentēsīm us
60. sexāgēsīm us	300. trecentēsīm us	900. nōngentēsīm us
70. septuāgēsīm us	400. quadringentēsīm us	1000. millēsīm us

- _____ [xxx] annīs post = _____ annō post.
- _____ [xl] annīs post = _____ annō post.
- _____ [l] annīs post = _____ annō post.
- _____ [lx] annīs post = _____ annō post.
- _____ [lxx] annīs post = _____ annō post.
- _____ [lxxx] annīs post = _____ annō post.
- _____ [xc] annīs post = _____ annō post.
- _____ [c] annīs post = _____ annō post.
- _____ [cc] annīs post = _____ annō post.
- _____ [ccc] annīs post = _____ annō post.
- _____ [cccc] annīs post = _____ annō post.
- _____ [d] annīs post = _____ annō post.
- _____ [dc] annīs post = _____ annō post.
- _____ [dcc] annīs post = _____ annō post.
- _____ [dccc] annīs post = _____ annō post.
- _____ [cm] annīs post = _____ annō post.
- _____ [m] annīs post = _____ annō post.

Exercitium 2

- _____ angustum Siciliam ab Italiā _____ [= dividit].
- Tempestāte mǎximā necesse fuit mercēs ē nāve _____.
- _____ Mēdi verbīs Lȳdiae turbātus est.
- Mēdus: “_____ deus an homō est iste dominus tuus, cui ventī _____ [= pārere] videntur?”
- Iēsūs Chrīstus _____ est in oppidō Bethlehem; ___ [= illūc] vērērunt rēgēs ex oriente, quī infāntem _____ [= sicut] deum _____.
- Magna _____ hominū Chrīstum docentem sequēbātur.
- Ex _____ [= tōtā] Iūdaeā hominēs aegrī, quī _____ dē factīs eius mīrābilibus audiverant, ad Chrīstum conveniēbant.
- Deus, quī semper vīvit, nōn _____, sed _____ est.
- Hominēs, quī _____ ac _____, mortālēs sunt.
- _____ est quī vidēre nōn potest, _____ quī audīre nōn potest, _____ quī loquī nōn potest, _____ quī ambulāre nōn potest.
- Mēdus manū _____ et _____ [= parvum librum] Lȳdiae _____.
- Matthaeus facta et _____ Chrīstī _____ [= nārrat].

Exercitium 3

- Quō nāvīgāt Mēdus et Lȳdia? ...
- Estne mare adhūc turbidum? ...
- Ubi est fretum Siculum? ...
- Quā dē causā gaudent nautae? ...
- Cūr nōn gaudet mercātor? ...
- Dē quibus rēbus cōgitat Mēdus? ...
- Cūr Lȳdia Mēdum aegrōtāre putat? ...

8. Ubi nātus est Chrīstus? ...
9. Ubi sita est Iūdaea? ...
10. Quī Chrīstum parvulum adōrāvērunt? ...
11. Cūr hominēs aegrī ad Christum conveniēbant? ...
12. Quid Lȳdia Mēdō ostendit? ...

Lēctiō secunda (versūs 56–108)

Exercitium 4

Exempla:

Dominus servō imperāvit ut tacēret et audiret, tum eum monuit ut labōrāret nēve quiēsceret: ut industrius esset.

Dominus servīs imperāvit ut tacērent et audirent, tum eōs monuit ut labōrarent nēve quiēscerent: ut industrii essent.

Dominus imperāvit ut servus improbus vocārētur, prehenderētur, tenērētur, pūnirētur.

Dominus imperāvit ut servī improbi vocārentur, prehenderentur, tenērentur, pūnirentur.

1. Iēsūs virō claudō imperāvit ut surg _____ et ambul _____.
2. Medicus Quintō imperāvit ut ōs aper _____ et linguam ostend _____.
3. Dux militēs monuit ut fortiter pugn _____ nēve hostēs tim _____.
4. Minōs postulāvīt ut Athēniēnsēs ad Minōtaurum mitt _____.
5. Ariadna Thēseum monuit ut cav _____ nē ā mōnstrō occīd _____.
6. Thēseus Ariadnam ōrāvit ut sē ante iānuam opper _____.
7. Minōs imperāvit ut Daedalus in labyrinthum inclūd _____.
8. Chrīstus efficere poterat ut hominēs caecī vid _____, surdī aud _____, mūtī loqu _____, atque ut aegrī sānī es _____.

Exercitium 5

1. Mēdus Lȳdiam _____ [= ōrat] ut aliquid sibi legat.
2. Lȳdia librum _____ [= aperit] et legit dē Iaīrō, _____ Iūdaeōrum, cuius filiā mortuam Iēsūs _____ [= excitāvit].
3. Mēdus: “_____ deōs immortālēs! Deus tuus māximam _____ habēre vidētur!”
4. Trēs diī ūniversum _____ inter sē dīvisisse dīcuntur.
5. Iuppiter deus māximus _____ [= exīstimātur].
6. Plūtō _____ [= rēx est] apud _____, ubi _____ mortuōrum velut umbrae _____ dīcuntur.
7. Quārtā _____ noctis discipulī, quī in _____ [= parvā nāve] erant, Iēsūm super mare ambulāntem vidērunt.
8. Discipulīs turbātīs Christū “_____ estōte!” ait.
9. Incipiēns mergī Petrus clāmāvit: “Domine, _____ mē fac!”
10. Paulō post ventus _____.

Exercitium 6

1. Cūr Mēdus Lȳdiae libellum reddit neque ipse legit? ...
2. Quid Iēsūs virō claudō imperāvit? ...
3. Quid Iaīrus rogāvit Iēsūm? ...
4. Quid fēcīt Iēsūs in domō Iaīrī? ...
5. Potestne Iuppiter hominēs mortuōs suscitāre? ...
6. Quī diī mundum inter sē dīvisērunt? ...
7. Quis deus rēx maris est? ...
8. Quis apud Inferōs rēgnat? ...
9. Quōmodo Iēsūs ad nāviculam discipulōrum vēnit? ...
10. Cūr turbātī sunt quī in nāviculā erant? ...
11. Quid Iēsūs Petrum facere iussit? ...

Lēctiō II

-ret -rent
-rētur -rentur

- [1] -āret -ārent
-ārētur -ārēntur
- [2] -ēret -ērent
-ērētur -ērēntur
- [3] -eret -erent
-erētur -erēntur
- [4] -īret -īrent
-irētur -irēntur

esset essent

anima
cessāre
cōnstāre
ēvolvere
habēri
Inferī
mundus
nāvicula
per
potestās
prīnceps
rēgnāre
rogāre
salvus
suscitāre
versārī
vigilia

Lēctiō III

[1, 2, 4]

-rem -rēmus
-rēs -rētis
-ret -rent

[3]

-erem -erēmus
-erēs -erētis
-eret -erent

[1, 2, 4]

-rer -rēmur
-rēris -rēmīni
-rētur -rentur

[3]

-erer -erēmur
-erēris -erēmīni
-eret -erent

essem essēmus

essēs essētis esset
essent

coniūctīvus post

ut, nē fināle

(< finis : id quod

petitur)

12. Num Petrus mersus est? ...

13. Quid dīxērunt discipulī postquam Iēsūs in nāviculam ascendit? ...

Lēctiō tertia (versūs 109–189)

Exercitium 7*Exempla:*

Māter filiam monuit ut cavēret nē in fluvium caderet ac mergeretur; nec opus erat monēre filiōs ut cavērent nē in fluvium caderent ac mergerentur.

Filia: “Māter mē monuit ut cavērem nē in fluvium caderem ac mergerer; sed cūr nōn monuit vōs, puerī, ut cavērētis nē in fluvium caderētis ac mergerēmīni?”

Filiī: “Māter tē monuit ut cavērēs nē in fluvium caderēs ac mergerēris, quia cauta nōn es; nec vēō opus erat nōs monēre ut cavērēmus nē in fluvium caderēmus ac mergerēmur.”

1. Mēdus: “Dominus ā mē postulābat ut semper industrius es ____.”

2. Lȳdia: “Amīcae meae mē ōrābant ut Rōmae sēcum manē ____, sed tū mihi persuāsistī ut tēcum venī ____.”

3. Mēdus: “Gaudeō quod amīcae tuae tibi persuādēre nōn potuerunt ut Rōmae manē ____ nēve mēcum venī ____.”

4. Iūlius: “Nōnne vōs monueram, filiī, nē arborem ascend ____?”

5. Quīntus: “Certē nōs monuerās ut cautī es ____ nēve arborem ascend ____, sed Mārcus mihi persuāsīt ut arborem ascend ____.”

6. Iūlius: “Quōmodo Mārcus tibi persuādēre potuit ut arborem ascend ____, sī ego tē monueram ut cautus es ____ nēve id fac ____?”

7. Lȳdia: “Laetāminī, nautae! Christus cūrāvit ut vōs salvī es ____ atque ē māximō periculō servā ____.”

8. Nauta: “Fortasse Christus cūrāvit ut tū servā ____, at certē Neptūnus cūrāvit ut ego servā ____!”

9. Lȳdia: “Christus cūrāvit ut nōs omnēs servā ____.”

Exercitium 8*Exempla:*

Quārē Mēdus Rōmam venit? Rōmam venit ut amīcam suam videat [= ...quia amīcam suam vidēre vult].

Quārē Mēdus fugit? Mēdus fugit nē serviat [= ...quia servīre nōn vult].

Quārē Mēdus Rōmam vēnit? Rōmam vēnit ut amīcam suam vidēret [= ...quia amīcam suam vidēre volēbat].

Quārē Mēdus fūgit? Mēdus fūgit nē serviret [= ...quia servīre nōlēbat].

1. Magister calamum prōmit __ scrib __ [= quia scribere vult].

2. Mercātōrēs mercēs vēndunt __ pecūniam faci __ [= quia pecūniam facere volunt].

3. Pāstor umbram petit __ in sōle ambul __ [= quia in sōle ambulāre nōn vult].

4. Hominēs vestīmenta gerunt __ frīg __ [= quia frīgēre nōlunt].

5. Ariadna Thēseō filium dedit __ eum serv __ [= quia eum servāre volēbat].

6. Daedalus ālās cōnfēcīt __ ē labyrinthō ēvol __ [= quia ē labyrinthō ēvolāre volēbat].

7. Lȳdia oculōs clausit __ fulgura vid __ [= quia fulgura vidēre nōlēbat].

8. Multī hominēs aegrī ad Iēsūm conveniēbant __ ab eō sān __ [= quia ab eō sārī volēbant]

Exercitium 9

1. Discipulī (ad Iēsum): “Domine, _____ [= salvōs fac] nōs! _____!”
2. Iēsūs ventīs imperāvit et facta est _____ [< tranquillūs] magna.
3. Nōn solum tempestātēs, sed multa alia _____ naufrīgus _____.
4. _____ maritimī nāvēs persequuntur ut mercēs rapiant.
5. Nullum mare _____ est ā praedōnibus.
6. Scylla dicitur saxum _____ [< periculum] quō nāvēs franguntur.
7. _____ est locus quō nāvēs flūctibus vorantur.
8. Difficile est omnia maris pericula _____.
9. Mēdus _____ sē salvum in Graeciam perventūrum esse.
10. Is enim in Graeciā liber vīvere _____ quam in Italiā dominō sevērō _____; itaque cupidus est in Graeciam _____ [< ire].
11. Gubernātor dicit ‘sē morī _____ quam servīre’: “Ego morī _____ quam servīre.”
12. Intrā sex vel _____ octō diēs amīcī nostrī in Graeciam _____.
13. Haud facile fuit Lȳdiae _____ ut Rōmā proficīscerētur.
14. Gubernātor pulchritūdinem ānuli _____ [= mīratur].
15. Discipulus _____ est quī studiōsē audit.
16. _____ est pecūnia dominī quae servō datur.

Exercitium 10

1. Quem gubernātor putat potestātem maris habere? ...
2. Iamne nāvis extrā periculum est? ...
3. Quārē praedōnēs maritimī nāvēs persequuntur? ...
4. Quae pericula in fretō Siculō naufrīgus impendunt? ...
5. Cūr Mēdus in Graeciā vīvere māvult quam in Italiā? ...
6. Cui dominō Mēdus serviēbat? ...
7. Quid dominus Rōmānus ā Mēdō postulābat? ...
8. Quārē Mēdus ē villā dominī Rōmam fūgit? ...
9. Quōmodo Mēdus Lȳdiae persuāsit ut sēcum venīret? ...
10. Quid Lȳdia gubernātōrī ostendit? ...
11. Cūr gubernātor Mēdum ānulum ēmisit mīratur? ...
12. Cūr Mēdus rubet neque respondet? ...

Lectiō grammatica (versūs 190–232)

Exercitium 11

Āctīvum

1. *Amā|bat* est indicātīvus imperfectī; *amā|ret* nōn indicātīvus, sed _____ imperfectī est.
 2. *Tacē|bat, leg|ēbat, dormi|ēbat* est indicātīvus imperfectī: *tacē|ret, leg|eret, dormi|ret* _____ est.
 3. Coniūctīvus imperfectī: singularis: pers. 1 -*rem*, 2 - _____, 3 - _____; plūrālis: 1 - _____, 2 - _____, 3 - _____.
	Sing.	Plūr.	Sing.	Plūr.
4. Pers. 1	<i>vocā</i> _____	<i>vocā</i> _____	<i>vidē</i> _____	<i>vidē</i> _____
5. Pers. 2	<i>vocā</i> _____	<i>vocā</i> _____	<i>vidē</i> _____	<i>vidē</i> _____
6. Pers. 3	<i>vocā</i> _____	<i>vocā</i> _____	<i>vidē</i> _____	<i>vidē</i> _____
7. Pers. 1	<i>dūc</i> _____	<i>dūc</i> _____	<i>audī</i> _____	<i>audī</i> _____
8. Pers. 2	<i>dūc</i> _____	<i>dūc</i> _____	<i>audī</i> _____	<i>audī</i> _____
9. Pers. 3	<i>dūc</i> _____	<i>dūc</i> _____	<i>audī</i> _____	<i>audī</i> _____

10. Coniūctīvus imperfectī verbī *esse*: singularis: pers. 1 *essem*, 2 *es* _____, 3 *es* _____; plūrālis: pers. 1 *es* _____, 2 *es* _____, 3 *es* _____.

admīrārī
attentus
eundi
impēdēre
mālle mālō māvult
pecūlium
periculōsus
periculum
perīre
persuādēre
pervenīre
potius
praedō
salvāre
servīre
spērāre
tranquillitās
tūtus
vītāre
vorāgō

Lectiō grammatica

coniūctīvus imper-
fectī

āct.

	sing.	plūr.
[1,2,4]	- <i>rem</i>	- <i>rēmūs</i>
	- <i>rēs</i>	- <i>rētīs</i>
	- <i>ret</i>	- <i>rent</i>
[3]	- <i>erem</i>	- <i>erēmūs</i>
	- <i>erēs</i>	- <i>erētīs</i>
	- <i>eret</i>	- <i>erent</i>

pass.

	sing.	plūr.
[1,2,4]	-rer	-rēmur
	-rēris	-rēminī
	-rētur	-rentur
[3]	-erer	-erēmur
	-erēris	-erēminī
	-erētur	-erentur

Passivum

8. *Amā|bātur* est indicātīvus imperfectī passīvī; *amā|rētur* _____ imperfectī passīvī est.

9. *Tenē|bātur; leg|ēbātur; pūnī|ēbātur* est indicātīvus imperfectī passīvī; *tenē|rētur; leg|erētur; pūnī|rētur* _____ est.

10. Coniūctīvus imperfectī passīvī: singularis: pers. 1 -rer; 2 -_____, 3 -_____; plūrālis: pers. 1 -_____, 2 -_____, 3 -_____.

	Sing.	Plūr.	Sing.	Plūr.
11. Pers. 1	<i>vocā</i> _____	<i>vocā</i> _____	<i>vidē</i> _____	<i>vidē</i> _____
12. Pers. 2	<i>vocā</i> _____	<i>vocā</i> _____	<i>vidē</i> _____	<i>vidē</i> _____
13. Pers. 3	<i>vocā</i> _____	<i>vocā</i> _____	<i>vidē</i> _____	<i>vidē</i> _____
14. Pers. 1	<i>dūc</i> _____	<i>dūc</i> _____	<i>audī</i> _____	<i>audī</i> _____
15. Pers. 2	<i>dūc</i> _____	<i>dūc</i> _____	<i>audī</i> _____	<i>audī</i> _____
16. Pers. 3	<i>dūc</i> _____	<i>dūc</i> _____	<i>audī</i> _____	<i>audī</i> _____

Exercitium 12

1. *discere*, _____ *isse*
2. *dīvidere*, _____ *isse*, _____ *um esse*
3. *ēicere*, *ē* _____ *isse*, *ē* _____ *um esse*
4. *morī*, _____ *um esse*
5. *nāscī*, _____ *um esse*
6. *persuādēre*, *per* _____ *isse*
7. *prōmere*, _____ *isse*, _____ *um esse*
8. *surgere*, _____ *isse*
9. *vīvere*, _____ *isse*

Cap. XXIX

Lēctiō I

coniūctīvus dubitātīvus
(< dubitāre)

adicere
aestimāre
afficere
āmittere
dēterrēre
dīvitiāe
fēlīx
frustrā

CAPITVLVM VNDETRICESIMVM

Lēctiō prīma (versūs 1–59)

Exercitium 1

Exempla: Vir turbātus exclāmat: “Quid faciām? Quid spēmm?”

Vir turbātus nescit quid faciāt aut quid spētm.

1. Mercātor queritur: “Quid facim? Quōmodo uxōrem et liberōs alm? Quōmodo nōs vīvm sine pecūniā?”
2. Mēdus sē interrogat: “Quid Lȳdiae respondem? Utrum vērum dīcm an tacem? Quōmodo mē excūsm?”
3. Mēdus nescit quid Lȳdiae respondem.
4. Ariadna: “Quid nunc agm? Nesciō quō mē vertm. Unde auxiliū petm? Quem deū invocm?”
5. Īcarus: “Inclūsī sumus, pater. Quid facim? Quōmodo exitū invenim? Ā quō auxiliū petm?”
6. Lȳdia: “Utrum Rōmae manem an proficiscm? Utrum rīdem an plōrm?” Lȳdia sē interrogat utrum rīdem an plōrm.

Exercitium 2

1. Multae nāvēs mersae in _____ maris iacent.
2. Nautae, quamquam _____ [= haud paucī] in marī pereunt, ā nāvī-gandō nōn _____.
3. Mercātōrēs perīcula maris adīre nōlunt, sed domī _____.
4. Nōn decet mercēs plūris _____ quam vītā nautārum.
5. Mercēs vēndendō mercātor magnum _____ sē factūrum esse spē-rābat, sed ea _____ iam periit, postquam mercēs ēiectae sunt.